

7.1. Lisa 1. Mõisted

ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 713/2009 asutatud Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet, millesse kuulub ka Eesti Konkurentsiamet

Agregaator (Aggregator) – Juriidiline isik, kes korraldab süsteemihaldurile reguleerimisreservi pakkumise tegemist tarbimise või tootmisvõimsuste koondamise teel

AIB (Association of Issuing Bodies) – Päritolutunnistusi väljaandvate asutuste ühenduse mis võimaldab Eleringi hallatava elektroonilise päritolutunnistuste registri kaudu päritolutunnistustega kauplemist ülejäänud 21 AIB liikmega

Allareguleerimine (Down-regulation) – Süsteemihalduri poolt täiendava elektrienergia koguse müümine, mis on tingitud prognoositust väiksemast energia tarbimisest või suuremast energia tootmisest süsteemis, vajadusest teostada vastukaubandust või kui on ohustatud elektrisüsteemi varustuskindlus

Andmevahetusplatvorm ehk andmeladu – Digitaalne keskkond, mille kaudu toimub elektriturul andmevahetus avatud tarnija vahetamiseks, mõõteandmete edastamiseks ning turuosalisele seadusega pandud kohustuste täitmi- seks ja talle antud õiguste tagamiseks

Avariireservvõimsus (Fast Disturbance or Emergency Reserve) – Süsteemihalduri poolt hoitav või ette tellitud võimsusreserv elektrisüsteemis juhtuda võivate avariiliste olukordadega toimetulekuks

Avatud tarne (Open Supply) – Bilansiperioodil turuosalisele kogu temale vajaliku energiakoguse müümine või turuosalise bilansi tagamiseks kauplemisperioodil talle puudujääva energiakoguse müümine või temalt ülejääva energiakoguse ostmise eabilansina

Avatud tarnija (Open Supplier) – Müüja või bilansihaldur, kes osutab kliendile avatud tarnet eesmärgiga tagada müüdnud ja ostetud energiakoguste tasakaal kliendi bilansipiirkonnas

BEMIP (Baltic Energy Market Interconnection Plan) – Läänemere energiaturgude ühendamise kava, mis on suunatud toimiva ja integreeritud energia siseturu väljaarendamisele ja energiasaarte kaotamisele koos selleks vajaliku elektri- ja gaasi infrastruktuuri ja piiriüleste ühenduste arendamisega Läänemere piirkonnas

Bilansi tagamine ehk tasakaalustamine (Balancing) – Kõik tegevused või protsessid, millede kaudu süsteemihaldur tagab pidevalt erinevatel ajahorisontidel elektrisüsteemi sageduse kindlaks määratud stabiilsetes piirides

Bilansienergia (Imbalance) – Eabilanss ehk avatud tarne, mida bilansi hoidmise eesmärgil ostab ja müüb süsteemihaldur bilansihalduriga sõlmitud bilansilepingu alusel

Bilansihaldur (Balance Provider) – Juriidiline isik, kes on oma bilansi tagamiseks sõlminud süsteemihalduriga bilansilepingu

Bilansileping (Balance Agreement) – Süsteemihalduri ja bilansihalduri vahel sõlmitud avatud tarne leping, mille alusel süsteemihaldur müüb bilansihaldurile või ostab temalt igal kauplemisperioodil bilansi tagamiseks vajaliku koguse bilansienergiat

BRELL – Eesti, Läti, Leedu, Venemaa ja Valgevene elektrisüsteemide juhtimise alane koostöö

CACM võrgueeskiri – Komisjoni määrus (EL) 2015/1222, 24. juuli 2015, millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised

Elektribörs – Organiseeritud turg elektrienergiaga kauplemiseks sama või järgmise päeva või tunnisiseste tarnetega

Elektribörsil kaupleja – Turuosaline (kelleks võib olla nii tootja, müüja, tarbijajne), kellele elektribörsi korraldaja on andnud õiguse elektribörsil kaubelda, sõlmides temaga asjakohase lepingu. Elektribörsil kauplejaks võib olla Eestituruosaline ja välisriigi turuosaline, kelle süsteemihalduril on Eestisüsteemihalduriga sõlmitud kokkulepe, mis tagab turuosalise elektrienergia tarned

Elspot – Järgmise päeva elektribörs Põhjamaades ja Balti riikides, mida haldab Nord Pool

ELTS – Elektrituruseadus

ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators) – Euroopa elektri süsteemihaldurite katusorganisatsioon

EPAD (Electricity Price Area Differential) – Forvardleping hinnapiirkonna hinna ja Nord Pool süsteemi hinna erinevuse kohta. Kauplemisperioodi jooksul peegeldab EPAD´i turuhind prognoositavat hinnavahet tegelikul tarne perioodil.

Euroopa segajääk (European Attribute Mix ehk EAM) – Euroopa Liidu kõikide riikide lõikes tarbitud energiaallikate osakaalusid väljendav tõendama päritoluga elektrienergia kogum, mida kasutatakse tasakaalustava reservuaarina riiklike segajääkide arvutamisel

Explicit oksjon (otsene oksjon) - Turuosalised teevad oma pakkumised riikidevahelise ülekandevõimsuse ostmiseks teatud ajaperioodiks, mil võivad ostetud ulatuses ülekandevõimsust kasutada elektrienergia transportimiseks üle piiri. Võidab suurima pakkumise esitanud turuosaline või turuosalised, kelle pakkumised mahuvad oksjonile antud ülekandevõimsuse piiridesse.

FCA võrgueeskiri – Komisjoni määruse eelnõu, millega kehtestatakse pikaajaliste võimsuse jaotamise suunised

FTR (Financial Transmission Right) – Finantsinstrument, mille puhul pakub süsteemihaldur võimalust fikseerida piirkondadevaheline hinnaerinevus

Implicit oksjon (kaudne oksjon) – Meetod, mille abil on võimalik ühtlustada hindasid erinevate hinnapiirkondade vahel ning mille rakendamisel annavad piirkondadevahelised ülekandeliinid võimaluse suunata ülejäägiga ehk mada- lama hinnaga piirkonnast elektrienergia puudujäägiga ehk kõrgema hinnaga piirkonda

IPS/UPS – Venemaa ja lähiriikide ühtne sünkroonala

Kauplemisperiood – Võrgueeskirjas ettenähtud ajavahemik, mille lõikes on turuosaline kohustatud tagama oma bilansi. Eestis on kauplemisperiood täistund. Päeva esimene tund on 00.00 kuni 01.00 ja viimane tund on 23.00 kuni 00.00

Koordineeritud netoülekandevõimsuse põhine meetod ehk CNTC – Võimsusarvutusmeetod, mille puhul eelnevalt määratletakse eelnevalt omavahel külgnevate pakkumispiirkondade vaheline maksimaalne võimalik ülekandevõimsus ja hinnatakse seda

Koordineeritud võimsusarvutuse ala ehk CCR – Geograafiline ala, mille kohta tehakse koordineeritud võimsusarvu- tus. Eesti hakkab kuuluma koos Läti, Leedu, Soome, Rootsi ja Poolaga Balti CCR'i

Mikrotootja – Elektritarbija, kes toodab elektrienergiat valdavalt enda tarbeks kuni 11 kW võimsusega tootmiseladme abil. Tootva tarbija tähistamiseks kasutatakse ka mõistet „prosumer“

Määratud elektriturukorraldaja ehk NEMO – Üksus, kelle pädev asutus on nimetanud täitma ülesandeid ühtse järg- mise päeva turu mehhanismis või ühtse päevasisese turu mehhanismis. Eestis on NEMO börsikorraldaja Nord Pool.

Netotoodang – Eesti elektrijaamade võrku antud ja otseliinide kaudu tarbijatele edastatud saldeeritud toodang

NP (Nord Pool) – Põhjamaade ja Balti riikide elektribörsi operaator, varasemalt NPS (Nord Pool Spot)

NTC (Net Transfer Capacity) – Vaba ülekandevõimsus elektribörsi hinnapiirkondade vahel

OTC (Over-the-Counter) – Kahepoolselt sõlmitud energia ostu-müügi leping, mis tähendab seda, et tehingut ei tehta läbi tsentraalse toimumiskoha nagu on börsid

PTR (Physical Transmission Right) – Piirkondade vahelise hinnariski maandamise instrument. PTR oksjoni puhul lubatakse turuosalistel teha pakkumisi, et maandada hinnapiirkonade vahelisi hinnariske. Turuosalised, kes oma pakkumisega omandavad PTR võimsusi teatud ajaperioodiks, saavad kohustuse PTR- id süsteemihalduritele pärast igakuist hinnaselgitust tagasi müüa. Tagasi makstav summa sõltub kahe elektrituru hinnapiirkonna hinnaerinevusest

Pudelikael (Bottle-neck) – Piisavate ülekandevõimsuste puudus hinnapiirkondade vahel, mis takistavad sujuvat elektrienergia liikumist

Päritolutunnistus (GoO - Guarantee of Origin) – Elektrooniline dokument, mille süsteemihaldur annab tootjale taotluse alusel ja mis tõendab, et tootja on tootnud energiat taastuvast energiaallikast või tõhusa koostootmise režiimil

Päritolutunnistuste import ja eksport – Teises riigis toodetud elektrienergia põhjal väljastatud päritolutunnistuste ülekandmine Eesti registrisse või Eestis väljastatud päritolutunnistuse ülekandmine välisriiki läbi AIB keskreistri

RE-DISS – Intelligent Energy Europe programmist finantseeritud projekt, mille eesmärgiks oli parandada tarbitava elektri päritolu kohta lõpptarbijale esitatavate andmete usaldusväärsust ning täpsust

Reguleerimisenergia (Balancing Energy) – Süsteemihalduri poolt bilansi tagamiseks aktiveeritud avariireservvõimsuse või reguleerimisreservi pakkumise energia, mida süsteemihaldur kasutab tootmise ja tarbimise suurendamiseks või vähendamiseks vastavuses seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega ning tema poolt sõlmitud lepingutega

Reguleerimisreservi pakkumine (Balancing Bid) – Reguleerimisteenuse pakkuja poolt süsteemihaldurile tehtud reguleerimisenergia pakkumine, mis vastab süsteemihalduri poolt kindlaks määratud nõuetele

Reguleerimistarne bilansiaruandes (Imbalance Adjustment) –

Süsteemihalduri poolt bilansihalduri bilansiirkonnas aktiveeritud reguleerimisenergia kogus, mis kajastatakse bilansihalduri bilansiaruandes kauplemisperiodide lõikes ja reguleerimisenergia suunda arvestades

Reguleerimisteenuse pakkuja (Balancing Service Provider) – Tootja, tarbija, bilansihaldur või agregator, kes pakub süsteemihaldurile reguleerimisteenust

Riigiabi – Igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkuso- bimatult niivõrd, kui niivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust

SCADA – Elektrisüsteemi juhtimise ja andmete kogumise tehniline süsteem, mida kasutatakse elektrisüsteemi reaalajas juhtimise funktsionaalsuses

Segajääk (Residual Mix) – Tarnitud elektrienergia päritolutunnuste kogum, mida ei ole kasutatud tarbijale edastatud elektrienergia päritolu tõendamiseks või mis on saadud arvutuse teel (ELTS §3 lõige 221). Eesti segajäägi arvutuses ei arvestata füüsilisi netoenergiavooge kolmandate riikidega vastavalt Balti süsteemihaldurite vahel 2013.a. sõlmitud kokkuleppele, mille alusel neid energiavooge käsitletakse kui transiitvooge

Süsteemihaldur (Transmission System Operator) – Põhivõrguettevõtja, kellele lasub süsteemivastutus ja kelle kohustus on tagada sõlmitud lepingute kohaselt igal hetkel süsteemi varustuskindlus ja bilanss

Taastuvad energiaallikad – Kehtiva elektrituruseaduse järgi on taastuvad energiaallikad vesi, tuul, päike, laine, tõus-mõõn, maasoojus, prügilagaas, heitvee puhastamisel eralduv gaas, biogaas ja biomass. Biomassi all mõistetakse põllumajanduse, sealhulgas taimsete ja loomsete ainete, ja metsanduse ning nendega seonduva tööstuse toodete, jäätmete ja jääkide bioloogiliselt lagunevat osa, samuti tööstus- ja olmejäätmete bioloogiliselt lagunevaid kompo- nente. Nendest allikatest toodetud elektrienergia on taastuenergia

Tarbimine – Eesti sisemine tarbimine arvestades võrgukadudega, kuid mitte arvestades elektrihaamade omatarvet, n-ö brutotarbimine

Tarbimiskoht – Turuosalise elektripaigaldise liitumispunkt või kogum

liitumispunkte, mis on turuosalise elektripaigal- dise kaudu omavahel elektriliselt ühendatud

Turu ülekoormus – Olukord, kus ühtse järgmise päeva turu mehhanismi või päevasise turu mehhanismi majandus- lik tulu on piirkonnaülese võimsuse või muude aktiivsete jaotamispiirangute tõttu piiratud

Turuosalised – Tootjad, tarbijad, elektri müüjad, börsi korraldaja ja võrguettevõtted (põhivõrgu ja jaotusvõrgu ettevõtted)

Tõendamata päritoluga elektrienergia – Elektrienergia, mille päritolu ei ole päritolutunnistustega või muul usaldus- väärusel moel tõendatud

Tõendatud päritoluga elektrienergia – Elektrienergia päritolutunnistustega tõendatud taastuvenergia toodang või muul usaldusväärusel moel tõendatud mittetaastuvenergia toodang

Tõhus koostootmine – Elektrienergia tootmine elektri- ja soojusenergia koostootmise režiimil lähtuvalt soojusenergia nõudlusest ja tagades energiasäästu

Tühistatud päritolutunnistus – Päritolutunnistus, millega on tarbijale tõendatud tarbitud elektrienergia päritolu ja mis on kõrvaldatud ringlusest

Vabatarbija – Tarbija, kes kasutab elektrienergiat antud tarbimiskohas vähemalt koguses, mis on õigusaktides mää- ratud vabatarbija tarbimiskoguseks. Vabatarbija määratlus kehtestatakse tarbija tarbimiskohale (mõõtepunktidele). Vabatarbija määratluseta tarbimiskohtades ostab sama tarbija elektrienergiat müügikohustuse alusel ning nendes mõõtepunktides ei saa tarbija avatud tarnijat vahetada. Alates 1.01.2013 on kõik tarbijad vabatarbijad

Vastukaubandus (Countertrade) – Elektrienergia vahetus erinevate turupiirkondade vahel, mis on initsieeritud ühe või mitme süsteemihalduri poolt eesmärgiga viia elektrisüsteemi füüsilised parameetrid (näiteks piiriülesed võimsus- vood) lubatud piiridesse ja tagada juba toimunud elektrienergiakaubanduse tehingud

Voopõhine (flow-based) meetod – Võimsuse arvutamise meetod, mille puhul elektrienergia ülekandmise jaotustegu- rid ja kriitiliste võrguelementide järelejäänud varud piiravad pakkumispiirkondade vahelist energiaülekannet

Võimsusjaotustulu (ülekoormustulu) – Võimsuse jaotamise tulemusel saadav tulu

Väiketarbija – Kodutarbija, korteriühistu, korteriomanike ühisus, hooneühistu ja see äritarbija, kelle elektripaigaldis on võrguga ühendatud madalpingel kuni 63-amprise peakaitsme kaudu

Ühtse järgmise päeva turu mehhanism – Enampakkumismehhanism, mille puhul järgmise päeva turgudel üheaegselt sobitatakse kogutud korraldusi ja jaotatakse piirkonnaülest võimsust pakkumispirkondadele

Ühtse päevasisese turu mehhanism – Pidev mehhanism, mille puhul päevasisestel turgudel üheaegselt sobitatakse kogutud korraldusi ja jaotatakse piirkonnaülest võimsust pakkumispirkondadele

Ülekoormus – Olukord, milles põhivõrkude vaheline ühendus ei suuda asjaomaste võrkudevaheliste ühenduste ja/ või siseriiklike põhivõrkude võimsuse puudumise tõttu mahutada kõiki tegelikke elektrivooge, mida turuosalisel rahvusvahelise kaubanduse raames nõuavad

Ülesreguleerimine (Up-regulation) – Süsteemihalduri poolt täiendava energiakoguse ostmine, mis on tingitud prognoositust suuremast energia tarbimisest või väiksemast energia tootmisest süsteemis, tootmisvõimsuse ootamatust väljalülitumisest, vajadusest teostada vastukaubandust või kui on ohustatud elektrisüsteemi varustuskindlus